

DÍTĚ A JEHO RODIČE V SOUVISLOSTI S ROZVODEM

Adriana Sychrová

Abstrakt: Příspěvek se zabývá rodičovstvím a jeho změnami v souvislosti s rozvodem. Ukazuje úzkou souvislost mezi rodičovstvím a partnerstvím. Po rozvodu se děti dostávají nejčastěji do péče matek. Postupně se začíná zdůrazňovat úloha obou rodičů, vzrůstá počet dětí ve střídavé nebo společné péči. Autorka upozorňuje na negativní důsledky rozvodu pro dítě i pro rodiče. Rodiče kvůli partnerským konfliktům zapominají na své rodičovství a nejsou schopni vzájemné komunikace ve prospěch dítěte. Řešení vidí autorka v posílení podpory rodičům i dětem, zejména v rozšiřování interdisciplinární spolupráce mezi soudem, oddělením sociálně právní ochrany dětí, psychologem, advokáty a mediátorem v rámci tzv. cochemské praxe.

KLíčové slová: Dítě. Rodičovství. Partnerství. Rozvod.

Abstract: The paper deals with parenthood and its changes in connection with divorce. It shows a close link between parenting and partnership. Children are most often entrusted by the court to mothers. The role of both parents is gradually beginning to be emphasized, the number of children in alternating care of parents or the joint care of parents is increasing. The author draws attention to the negative consequences of divorce for parents and children. Parents forget about their parenthood because of their partner conflicts and are unable to communicate with each other for the benefit of the child. The author sees the solution in strengthening support for parents and children, especially in the expansion of interdisciplinary cooperation between the court, the department of social and legal protection of children, the psychologist, attorneys and the mediator within the so-called Cochemical Practice.

Keywords: Child. Parenthood. Partnership. Divorce.

Úvod

Rodina funguje jako systém. Problémy v rodině spojené s partnerským konfliktem se odrážejí v životě všech jejích členů, v celkové atmosféře rodiny, ve vzájemných vztazích i ve výchově dětí. Výchova dětí představuje náročný proces a klade na rodiče stále vyšší nároky. Dítě přináší radost, štěstí a spokojenost. Stává se ale i zdrojem stresu. Podle Nováka (2012) může rozbít rodinu i neschopnost rodičů vyrovnat se s omezeními, která dítě nebo děti přináší. Zároveň nesmíme zapomenout, že ne všichni rodiče mají tzv. talent na rodičovství. Rodičovské role jsou do jisté míry zastupitelné, na což upozorňoval již profesor Matějček.

Podstatná je především odpovědnost rodičů, která úzce souvisí s jejich dospělostí či zralostí. Projevuje se tak, že jsou rodiče schopni dělat i takové věci, které je nebaví nebo se jim dělat nechťejí. Vědí však, že se dělat musí, jinak rodina nebude fungovat. Asi proto tolik mladých nezralých rodičů své rodičovství ne zcela zvládá a jsou schopni plnit svou roli jen s větší či menší sociální oporou.

Rodičovství je úzce propojené s partnerstvím rodičů. Ačkoli jde o zásadní vztahy člověka, je mezi nimi velký rozdíl. Partnerský vztah je vztah získaný. Založený je na souhlasném spojení muže a ženy, kteří jsou si biologicky zcela cizí. Vztah mezi rodičem a dítětem je vrozený, je biologicky podmíněný. Jeho trvalost je proto nezpochybnitelná. Rodičovství, na rozdíl od partnerství, nelze rozvést. Partnerství zpravidla začíná pocitem, že ten druhý, kterého jsme potkali, je ten pravý, ta pravá. Vzájemná náklonnost a porozumění dává vzniknout trvalejšímu vztahu, do kterého se rodí dítě. Jak často však muž i žena nařikají, že nepoznali včas, jaký ten druhý doopravdy je, že si s ním přestali rozumět nebo spolu už nechťejí žít.

1 Vztahy, které se rozpadají

Mnoho mladých lidí si do manželství přináší vysoká očekávání a nereálné představy, které však partner nemůže splnit. Není pak divu, že nejvyšší míru rozvodovosti mají manželství po 2 až 5 letech. Mnoho lidí má představu, že ten, koho si chtějí vzít, musí být dokonalý, že se šťastné páry nehádají, že děti vyřeší problémy ve vztahu nebo že každý, kdo opravdu miluje

by měl automaticky poznat, co udělá toho druhého šťastným. Tyto mýty jsou tak zakořeněné, že se staly v minulém roce námětem osvětové kampaně Národního týdne manželství (Manželství bez mýtů, 2018). Důvedem k vysokým očekáváním je to, že se v současnosti partnerský vztah považuje za jeden z podstatných zdrojů vlastní identity. Jde o vztah založený především na emocích, které jsou nesmírně zranitelné. Musí tudíž docházet k neustálému vyjednávání o jeho podobě, což je pro partnery složité (Vohlídalová, Maříková, 2011). „Stabilita rodinného soužití vyžaduje určitou předběžnou koordinaci dospělých partnerů v hodnotách a postojích, i určitou emoční inteligenci a komunikační dovednosti. U lidí, kterým chybějí tyto osobnostní předpoklady, je krach partnerského vztahu pravděpodobný. Stabilní a spokojené páry si uvědomují, že jejich vztah je něčím získaným a udržovaným, někdy i za cenu potlačování osobních přání a sklonů. Neschopnost podřídit se společnému projektu, jímž je partnerství, příp. rodina, lze na osobní úrovni označit za obecnou příčinu rozchodů / rozvodů.“ (Matoušek, 2013, s. 362)

Rozvod je krizová situace v rodině pro všechny zúčastněné. Považována je za jednu z nejnáročnějších životních situací. Každý rok je v České republice rozvedeno kolem 25 000 manželství, ve 3/5 z nich žijí nezletilé děti, většinou jedno až dvě. Průměrná délka trvání manželství je 13 let (ČSÚ, 2016). Znamená to tedy, že každý rok přichází o úplnou rodinu 15 000 dětí. Dovolujeme si však tvrdit, že až donedávna se o situaci dětí prožívajících rozvod rodičů málokdo zajímal. Usuzujeme tak z toho, že pro rozvádějící se rodiče a jejich děti neexistuje žádný zřetelný systém podpory nebo pomoci, který by je jejich krizovou situací provedl nebo jí dokonce zabránil. Možná je to právě tím, že rozvod prostupuje celou společností, zasahuje všechny společenské vrstvy a stává se zdánlivě „normálním“ řešením partnerské krize. Na pomoc tak zůstává především síť širších rodinných vztahů a přátel, která pomáhá s překonáváním problémů nebo s udržováním partnerů pohromadě. Ne vždy se to ale daří.

V této souvislosti nás napadá, že se veřejná pozornost zaměřuje především na zjišťování příčin partnerských rozchodů. Měli bychom se ale současně zabývat mnohem více otázkou, proč se dnešní páry nerozcházejí nebo nerozvádějí. Co je drží pohromadě a proč spolu nakonec zůstávají? V posledních letech se ukazuje, že rozvodem končí 77 % – 80 % zahájených soudních řízení, zamítnutých návrhů soudem je minimum. Pravděpodobnost smíření partnerů při rozvodu dosahuje mezi 17 % až 20 % (Novák, 2012). Na otázku proč by nám mohl odpovědět Matějček se svým výzkumem ze 70. let minulého století. Sledoval tehdy skupinu rodičů, kteří odvolali svůj započatý rozvod Matějček (1992, s. 147). Učinili tak zpravidla do půl roku po začátku řízení a jako hlavní důvod uváděli v první řadě ohled na děti.

2 Rozvod a jeho důsledky pro děti i rodiče

Děti prožívají rozvody s obtížemi, v některých případech jako náročnou životní situaci, která mívá podobu traumatu. Jako ztráta působí především trvalé odloučení od rodiče. Rozpad rodiny se promítá do psychické rovnováhy dítěte i jeho sociálního fungování v dospělosti. Provází ho pocity viny za rozchod rodičů, smutek nebo obavy. Dítě se snaží získat zpět odcházejícího rodiče do rodiny, stává se prostředníkem mezi rodiči atd. To vše jsou pro něj role představující nepřiměřenou zátěž. Největší utrpení zažívají děti, které jsou svědky agresivních konfliktů mezi rodiči a manipulujícího chování, jež ústí do syndromu zavrženého rodiče (Matoušek, 2013, s. 362).

Děti ztrácející pocit bezpečí používají obranné mechanismy, kterými na sebe upozorňují, aby si jich rodiče všimli. Nejčastěji se tak setáváme s následujícími reakcemi dětí na spory mezi rodiči (Špaňhelová, 2012):

- psychosomatické potíže dětí
- zhoršení školního prospěchu
- nechutenství

- koktání
- zvýšená ukázněnost, vzornost
- neposlouchání, používání sprostých slov
- lhaní, krádeže, útěky z domova
- neporozumění s vrtevníky
- pomočování, noční děsy
- koalice dítěte s rodičem proti druhému rodiči atd.

Některé následky rozvodu u dětí jsou spíše dlouhodobější nebo se projevují až později. Patří mezi ně horší zdraví, nižší příjem, méně úspěšné vztahy a horší životní styl. To však neplatí pro každého. Následky sice trvají až do dospělosti, děti však reagují na stres z rozvodu individuálně, na základě své odolnosti i dalších vlivů. Celkově se výsledky u dětí z rozvedených a nerozvedených rodin statisticky významně liší, avšak mírně. Populace dětí z obou typů rodin se ve svých výsledcích tudíž překrývá. Není možné kategoricky tvrdit, že stabilní rodina zajistí dítěti pozitivní budoucnost a rozvedená rodina nikoli. Významné však je, že ačkoli jsou negativní důsledky rozvodu v průměru mírné, zasahují velký počet dětí a negativně ovlivňují mnoho oblastí života (Pavlát, 2011).

Také rodiče prožívají rozvod s obtížemi. Podle Matouška (2013) krystalizují role rozvádějících se dospělých do komplementarity – nezávislejší partner (ten, kdo aktivně prosazuje rozvod) a závislejší partner (ten, kdo rozvod nechce). Slyšeli jsme již také pojmenování „partner vyhozený z vlaku“, které je velice přesné, neboť zdůrazňuje šok, překvapení partnera a náhlou změnu v rodině. Rozvod vede u dospělých k dlouhodobým psychickým problémům, depresím nebo úzkostem, především u závislého partnera. Následné psychické zpracování rozvodu, tzv. emocionální rozvod, může trvat několik let. V širším pohledu přináší rozvod rovněž ekonomické dopady a snížení životní úrovně především ženám s dětmi. Výživné bývá vždy nižší než původní příjem partnera v rodině. Na druhou stranu může rozvod znamenat šanci na nový začátek a naději, že bude lépe. Předpokladem je dostatečný čas, možnost odpuštění, smíření, vzájemná úcta, pokora a uznání vlastních chyb.

3 Možnosti péče o děti po rozvodu

Podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. lze rozvést manželství s nezletilými dětmi, jen pokud je již rozhodnuto o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů. V praxi to znamená, že se rodiče musejí dohodnout, jak budou pečovat o dítě. V případě, že se nedohodnou, rozhodne soud. Na výběr mají ze tří možností péče o dítě po rozvodu.

- Péče jednoho z rodičů – dítě žije u jednoho z rodičů, ale stýká se s druhým rodičem. Styk bývá stále častěji rozšířený, setkáváme se až s třetinou času v měsíci.
- Střídavé péče – dítě bydlí střídavě u otce a matky, není však stanoveno, v jakém poměru se budou pobyty střídat. Nejčastěji se jedná o týden, poměr může i být nesymetrický. Podstatou péče by měla být schopnost rodičů dohodnout se o běžných i podstatných věcech spojených s výchovou dítěte a dále předpoklady u dítěte, že střídavou péčí dobře zvládne. Jsme přesvědčeni, že péče není vhodná pro malé děti do 3 let, které by střídáním prostředí trpěly, dále u rodičů v době konfliktu, kteří nejsou schopni vzájemné komunikace ve prospěch dítěte. Nevhodná je také v případě, že rodiče nebydlí natolik blízko, aby dítě nemuselo střídat mateřskou školu nebo školu. Je potřeba dbát i na neměnnost volnočasových aktivit a kamarádů.
- Společné péče – nejméně častý způsob péče o dítě, kdy si sami rodiče stanovují, jak se budou o dítě starat. Jsou schopni se domlouvat na věcech týkajících se dítěte. Podmínkou je, že bydlí blízko u sebe a flexibilně reagují na potřeby dětí a rodičů navzájem. Nebývá stanoveno ani výživné. Při svěřeni dítěte do společné péče musejí oba rodiče s rozhodnutím souhlasit.
- Péče jiné fyzické osoby.

Nejčastěji jsou u nás děti svěřovány matce, podle statistiky soudů z roku 2016 se sice počet případů postupně snižuje, stále však dosahuje 81 %. Oběma rodičům svěřuje soud dítě buď do střídavé péče - nebo péče společné v 10 % případů, zde existuje vzrůstající tendence. Především otcové mají zájem o svěření dětí do střídavé péče. Pouze v 6 % získává dítě do péče otec, jiná osoba pak v 1,6 %, přesto jde o 400 dětí ročně (České soudnictví, 2017). Z předešlých čísel vyplývá, že především role otce u mnoha dětí chybí, je nedostatečná nebo časově redukována. Z otců se stávají kamarádi pro zábavu, pro sportovní vyžití, pro zážitky. Role otce se stává „instantní“. Když je potřeba být otcem, okamžitě se jím stává, rychle a v určeném čase své otcovství spotřebuje, ale necítí se jako plnohodnotný rodič. Svou otcovskou roli a vzor pro dítě nemůže ukázat v celé své šíři, neprovází jej dětstvím, není trvale přítomný. Tím, jak se stále více otců podílí aktivněji na péči o dítě i před rozvodem, nechtějí se s oddělením od dítěte smířit a dožadují se změny, což je pochopitelné. Na druhou stranu i matky se začínají cítit mnohem ohroženější, neboť své děti pomalu tzv. ztrácejí z výlučné péče. Role dobré matky není tradičně spojená s představou, že dítě s matkou není trvale přítomné.

V posledních letech se, bohužel, stále častěji setkáváme s otevřeným bojem rodičů a se stupňováním jejich sporů. Především se jedná právě o konflikty spojené s péčí o dítě. Ačkoli jsou vedeny „ve jménu dětí“, dětské potřeby a prožívání zcela přehlížejí. Jeví se jako pomsta partnerovi a jeho ponižování. Další spory vznikají při pomlouvání druhého rodiče před dítětem a jeho očerňování a nakonec při snaze vytlačit druhého rodiče z života dítěte (Báchorová, Procházková, 2014). Dnešní praxe vypadá tak, že rodiče každý zvlášť navštěvují sociálního pracovníka na oddělení sociálně právní ochrany dětí a snaží se najít důvody, proč by dítě mělo být umístěno právě k nim. Zdůvodňují, proč jsou lepším rodičem a obhajují své rodičovské kompetence, které byly před rozvodem samozřejmé. Podstatnou úlohu ve zhoršování celé situace pak mívají advokáti rodičů, kteří snahou hájit své mandanty, přilévají do ohně. Nehledí na zájem dítěte a rodiny, ale řeší situaci jako běžnou kauzu, často bez odborné opatrovnické erudovanosti a se zjevnou snahou ji „vyhrát“. Rodičovské spory, které řeší opatrovnické soudy, trvají podle Novákové a Matouška (2017) přibližně dva roky. Rodiče se následně odvolávají, řízení protahují, takže vzniká patové situace a dítěti se neuleví. Spory tak končí až po 5, 10 letech nebo až zletilostí dítěte. Na takové případy neumí dnešní sociální ani soudní systém adekvátně reagovat a dítě podpořit. Dítě se dostává do neřešitelných traumatizujících situací, ze kterých mu nikdo nedokáže pomoci. Ten samý pocit nakonec začínají pociťovat i odborníci, kteří s rodiči i dětmi pracují a dožadují se změn. Budeme o nich mluvit v závěrečné kapitole.

4 Co potřebuje dítě při rozpadu rodiny

4.1 Lásky rodičů k dětem

Vzájemný vztah mezi rodiči je pro dítě nesmírně důležitý – podle Chvály a Trapkové (2004) tvoří vztahovou výživu pro dítě. Jak se k sobě chovají, co pro sebe znamenají, jakou úctu si poskytují – to vše živí dítě a dítě může být spokojené A to i po jejich rozchodu. Proto mají děti rády, když se při předávání dětí rodiče společně v klidu domlouvají, sednou si společně ke stolu a normálně se pobaví bez toho, aby na sebe křičeli, byli plni výčitek a hněvu. Děti potřebují vidět, že se rodiče dokáží dohodnout. Potřebují také o celé záležitosti mluvit a mít dostatek informací, vědět, co je čeká a na co se mají připravit. Jistě budou také potřebovat ujištění, že vše dopadne co nejlépe a situaci společně zvládnou.

Dítě potřebuje cítit od svých rodičů především lásku, bezpodmínečné přijetí. Rodiče ji vyjadřují vřelým citovým vztahem, pocitem jistoty a bezpečí, svou laskavostí a ochranou.

Láska pomáhá rozvoji zdravého sebevědomí dětí a jejich sociálních dovedností, díky ní se postupně učí zvládat vztek nebo nadání (Chapman, Campbell, 2002). Lásky rodičů k dětem

má podle zmíněných autorů několik podob, které mohou rozvíjet. Již běžně se o nich mluví jako o pěti jazycích lásky. Jde o fyzický kontakt s dítětem; jeho povzbuzování a slova mám tě rád. Dále mít pozornost pro dítě, když s ním trávíme čas. Důležité jsou i dárky věnované dítěti, kde pramálo záleží na jejich ceně a nakonec služba dítěti, při které rodiče pomáhají s tím, co ještě samy děti nezvládnou nebo neumějí. To děti ocení.

4. 2 Mateřský a otcovský princip v rodině

Matka i otec jsou pro dítě velice důležití, mají totiž odlišné role. Představují odlišné světy. Matka poskytuje dítěti náruč, bezpečí, dítě kojí. Zprostředkovává komunikaci se světem. To souvisí i s jejím způsobem vyjadřování – s ženským jazykovým modem, který podrobně popisuje Chvála a Trapková (2004) ve své knize Rodinná terapie psychosomatických poruch. Ženský jazykový modus je ztělesněním mateřského principu v rodině. Ženy mluví jazykem přijímajícím – akceptujícím. Mají spíše sametový tón hlasu. Umí se dorozumět s druhými, především s dětmi. Dají na své instinkty, vidí potřeby druhého. Jsou empatické. Pozorují, vyčkávají, vyjadřují se se silným emočním kontextem. Nezajímá je hierarchie, posouzení, kdo je zrovna nejlepší nebo kdo vyhraje v nějaké soutěži. Matka nenaléhá na změny, snaží se sama proměnit. Dětem zpravidla říká: to nevádí, že jsi dostal trojku, to si opravíš.

Pro mužský jazykový modus je naopak typický jazyk vyžadující. Má hlubší tón, jasně ukazuje, kam směřuje. Zpravidla rozhoduje, vymezuje, podmiňuje nebo naléhá na změnu či soutěži o nejlepší pozici. Projevuje se rázností. Nepřipouští diskusi. Otec chce, aby se dítě posunulo samo, naučilo se další dovednost, i když mu to nepůjde. Dodává dítěti odvalu, vede ho k cíli, k otužování a zvyšování odolnosti. Učí dítě orientovat se ve světě a respektovat pravidla, mít rád. Otec na rozdíl od matky říká: jak to, že máš pětku? Do týdne chci vidět výsledky.

Jde o dva principy – mateřský a otcovský, které spolu musejí v rodině spolupracovat ve prospěch dítěte. Právě střet těchto dvou protikladných tendencí umožňuje dítěti se vyvíjet. Proto by děti měly mít možnost mít oba dva rodiče k dispozici v co největší možné míře. Pro dítě je nezbytné, aby byl svět kolem něho uspořádaný podle určitého řádu. „Po narození je důležité, aby někdo, a žena k tomu má nejlepší předpoklady, ztělesnil mateřský princip v rodině, vyladil se vedle dítěte na jeho úroveň, a aby někdo jiný představoval otcovský princip. Je výhodné, když jeho reprezentantem je muž.“ (tamtéž, s. 73) Ženského i mužského jazyka jsou schopni muži i ženy. Dokážou se zastoupit, když například jeden z nich chybí. Ale je to náročné. Když podle zmíněných autorů chybí mužský jazyk v rodině – děti jsou choulostivé, snižuje se jejich odolnost a výkonnost, jsou rozmazlené, obtížně opouštějí v dospělosti rodinu, bojí se. V rodinách přehnaně vcitivých vyrůstají zchoulostivělé děti s obtížným průběhem chronických onemocnění. Naopak. Je-li mužského jazyka moc – děti jsou vycepané, napjaté, citově nenasycené, mívají poruchy řeči. V rodinách, kde spolu bojují rodiče, kdo z nich je výkonnější, bývá citově prázdno. U dětí se vyskytují častěji poruchy chování a sebedestruktivní jednání (Chvála, Trapková, 2004).

V příznivém případě se dítě pohybuje střídavě mezi otcem a matkou, kde poznává mužský a ženský jazyk a svět, seznamuje se s nimi, učí se je odlišovat, chápat a zase se vrací k druhému rodiči, což probíhá až do dospělosti. Cesta dítěte začíná fyziologickým porodem matky, končit by měla vždy u otce, který dítě vyprovází ven z rodiny v rámci tzv. sociálního porodu. Otcovská postava je tedy především pro dospívající velmi důležitá (Chvála, Trapková, 2004).

5 Podpora pro rodiče s možností změny

Rodiče potřebují oporu, aby své rodičovství v průběhu rozvodu i po něm zvládli. K tomu jim v současnosti pomáhá zavádění nového přístupu v řešení rodičovského konfliktu při rozvodu, tzv. cochemská praxe, která je inspirována německou zkušeností z roku 1992.

Představuje nový typ práce s rodiči u rozvodu, který je založen na odlišné filozofii. U nás byla poprvé zavedena soudem v Novém Jičíně. V současnosti se výrazně podporuje její rozšíření i v jiných městech a krajích, což iniciují především soudci. Cochemskou praxi propagují velmi zdařile organizace cochem.cz, z.s. a Dětský průvodce rozvodem, z.s.

Jak se tedy liší cochemská praxe od běžné rozvodové praxe? „Jejím hlavním principem je, že všechny zainteresované profese (soudci, advokáti, manželští poradci, mediátoři, pracovníci sociálně-právní ochrany dětí) aktivně a koordinovaně spolupracují v zájmu dítěte a dospělých členů rodiny. Pravidelně se scházející profesionálové si objasňují své kompetence, navzájem se vzdělávají a kooperují při řešení náročných případů.“ Ke změně přístupu vedla v Německu i u nás především pocíťovaná bezmoc odborníků, kterou zažívali při bezpočtu vyostřených sporů, kdy se situace dětí stále zhoršovala, ale nikdo nebyl dítěti schopen pomoci (Nováková, Matoušek, 2017, s. 72). Základem spolupráce je podpora komunikace a spolupráce mezi rodiči a vedení k obnovení společné rodičovské odpovědnosti vůči dítěti. Ne každý soud má ale zájem pracovat tímto způsobem, který lze považovat za mnohem náročnější než původní. Přináší ale lepší výsledky, což potvrzují právě zkušenosti aktivních soudců. Ani se neočekává, že by cochemská praxe byla zavedena plošně.

Cochemská praxe je založena na následujících principech:

- Rozhodnutí patří do rukou rodičů.
K tomu rodiče potřebují:
 - respekt ve své rodičovské roli a ujištění, že jsou oba pro dítě důležití
 - důvěru, že svůj konflikt zvládnou vyřešit
 - pomoc naučit se domlouvat v zájmu dítěte
 - zplnomocnit je k znovupřevzetí společné rodičovské odpovědnosti.
 Rozhodnutí je na rodičích.
- Všechny profese jsou si rovny - do řešení sporu vstupuje právě ta profese, jejíž přínos je v dané fázi nejpotřebnější. Například, pokud se rodičům dohoda nedaří, získají podporu psychologa či mediátora. Soud pracuje mnohem neformálněji, sociální pracovníci mluví při rozhovoru s rodiči vždy s oběma najednou, což je zásadní novinka. Zástupci všech profesí vyvíjejí společně tlak na rodiče podáváním jednotných informací.
- Respekt, komunikace, orientace na perspektivu dítěte.
- Koordinovaný postup profesí při zkrácených lhůtách, zabraňující eskalaci problémů (O cochemské praxi, 2019)

Tab. č. 1 – Srovnání výhod postupů

Interdisciplinární spolupráce	Standardní postup
Respekt rodičů	Šetření v domácnostech
Důvěra ve schopnost nalézt řešení	Hledání „lepšího“ rodiče
Edukace, podpora rodičů	Neschopnost zapojit oba rodiče
Průměrná délka řízení – 2 měsíce	Průměrná délka řízení – 2 roky

Zdroj: Nováková, Matoušek (2017, s. 73)

Jediné, s čím se v rámci cochemské praxe přímo nepočítá, je práce s rodiči na možnosti odstoupení od úmyslu se rozvést. Viditelná snaha vést rodiče k myšlence smírného řešení a ke snaze po urovnání konfliktů v rodině, i když zjevně deklarují záměr se rozvést, zde chybí. V rychlých časových lhůtách a jednotnosti postupů i tlaků všech subjektů v systému by se na tuto možnost nemělo zapomínat.

Závěr

Málokdy si uvědomuje množství důsledků rozvodu. Rozvodem se mění veškeré vztahy v rodině. Některé se ztrácejí zcela, některé postupně vyhasínají, o jiné je třeba bojovat. Mění se také podoba rodičovství i dětství, a to v relativně masovém měřítku. Jediný způsob, který umožní dítěti i rodičům projít krizovou situací s co nejmenšími následky, je rozvoj vzájemné spolupráce rodičů ve prospěch zdravého života dětí. Posílením aktivit, které k tomu vedou by mělo být zájmem státu a celé společnosti.

Zoznam literatury

- BÁCHOROVÁ, Gabriela, PROCHÁZKOVÁ, Jana. *(Po)rozvodové boje: když rodiče zapominají na děti* [online]. 2014 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/porozvodove-boje-kdyz-rodice-zapominaji-na-deti-136.html#nejcastejsi-rodicovske-spory>
- CHAPMAN, Gary D., CAMPBELL, Ross. *Děti a pět jazyků lásky: naučte se hovořit jazykem lásky svých dětí*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2002. 164 s. ISBN 80-7255-072-1.
- České soudnictví - 2016. *Výroční statistická zpráva, Ministerstvo spravedlnosti*. Praha: MS ČR, 2017.
- ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva - rok 2016. Sňatků nejvíce za posledních osm let* [online]. 2017 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>
- Manželství bez mýtů*. Manzelstvi.cz. [online]. 2018 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://www.manzelstvi.cz/zivot-v-manzelstvi/povzbuzeni/manzelstvi-bez-mytu.html>
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 223 s. Psychologická literatura. ISBN 80-04-25236-2.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.
- NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4110-9.
- NOVÁKOVÁ, Markéta, MATOUŠEK, Oldřich. Zájem dítěte v opatrovnickém sporu, cochemská praxe, *E-psychologie* [online]. roč. XI, č. 2, 2017, s. 71-77. ISSN 1802-8853 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: http://e-psycholog.eu/pdf/novakova_matousek.pdf
- O cochemské praxi*. Cochem.cz [online]. 2019 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.cochem.cz/wordpress/o-cochemske-praxi/>
- PAVLÁT, Josef. Dlohodobé následky rozvodu pro děti. 2011. *Česká a slovenská Psychiatrie*, 2011, č. 5, 2011, s. 297–300. ISSN 1212-0383.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Vliv rozvodu na duši a chování dítěte* [online]. 2012 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/vliv-rozvodu-na-dusi-a-chovani-ditete-38.html>
- TRAPKOVÁ, Ludmila a CHVÁLA, Vladislav. *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 227 s. ISBN 80-7178-889-9.
- VOHLÍDALOVÁ, Marta, MAŘÍKOVÁ, Hana. 2011. Rozpady kohabitací, rozvody manželství: jiné a/nebo stejné sociální fenomény? [online]. *Gender a výzkum / Gender and Research*, roč. XII, č. 2, 2011, s. 3-15. ISSN 2570-6586 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://www.genderonline.cz/uploads/c7021d6bbacbbd16b8636d881d0f4d215611f37d_rozpa-dy-kohabitaci-rozvody-manzelstvi.pdf
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*, v platném znění.

Autor:

Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.

Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice, Studentská 97

e-mail: adriana.sychrova@upce.cz